

शुद्ध ५० शुभ-उ तस्य नेत्रम् । १ मदनभरे हेमच० । २ गज  
हस्ते पुंस्त्री स्त्रीत्वे टाप् । १ मद्यपानन्दहे ३ वेष्टायां  
५ उरायां इजबहसिन्वाच्च स्त्री मेदि० । ७ नडिन्वां  
विभः । ८ कुडिन्वाच्च स्त्री यद्धन्वा० ।

शुद्धापान न० शुद्धा सुरा पीयतेऽस्य पा-आधारे ल्युट् ।  
१ मद्यपानन्दहे अमरः । इत० । २ मद्यपाने च ।

शुद्धार ५० शुद्धा अक्षर्ये र । १ शोषिणे यद्धच० २ ह-  
स्तिनि च । अपकर्णे र । ३ अपक्षयशुद्धावाप्त स्त्री ।  
चच् । शुद्धात् हस्तिनि धनञ्जयः । [यद्धच०]

शुद्धिश्च ५० शुद्धाऽक्षर्यश्च इति । १ हस्तिनि २ शोषिणे  
शुद्धिमूर्धिका स्त्री शुद्धिनी मूर्धिकेव । कुलुन्द्यां (कुंङ्)  
राजनि० । [[हस्तिश्च] हचे राजनि० ।

शुद्धी स्त्री शुद्धाकारोऽक्षर्याः अच् गौरा० स्त्रीप् ।  
शुद्ध न० शुभ-क्त । १ वैश्ववक्त्रचे २ मरिचे च राजनि० ।  
३ केवले ४ निदीर्घे ५ पवित्रे मेदि० । ६ शुभे च ति० ।

शुद्धशुद्धी शास्त्रशास्त्रे संस्काररूपे वचोक्तं

“शुद्धशुद्धोः संस्काररूपत्वेन एकपुरुषस्यैकदोभवस्थिति  
वर्तते । शुद्धेर्भावरूपत्वे अशुद्धेर्भावभावरूपत्वे नैतत्  
विरोधात् । अतएव यद्वचः “ततः आहमशुद्धोऽहं कृत्वा-  
देकादशे तथा । कर्तृत्वात्काविकी शुद्धिरशुद्धः पुनरेव  
चः” अशुद्धो चतुर्थांसादौ । कथमशुद्धो आहं ? कावायो-  
चयोरधिकारिविशेषणत्वात्तद्वत् कर्तृत्वात्काविकी  
शुद्धिरिति । आहविधानाच्चेष्टात् तन्नात्मनिवा शुद्धिः  
कल्पयते “व पुनरशुद्धः कर्मान्तरे” आ० वि० । शुद्धितत्वे च  
“एवं शुद्धेर्भावरूपत्वे अशोचस्य तदभावरूपत्वे विरोधः  
तथात्वे अशोचश्चकूरोऽपि न स्यात् । एकस्मिन् शुद्ध-  
भावरूपे अशोचे चत्यपरस्य तद्रूपस्य तदानीं तत्पुरुषो-  
वशुद्धिरूपप्रतियोग्यत्वाभावात् अतुल्यपक्षेः । तस्मात्  
शुद्धशुद्धोर्भावरूपत्वम् ।

पद्मपु० उक्त० ७१६ य० कतिचिदशुद्धा उक्ताः । तद्विज-  
स्यैव शुद्धता यथा

“जातके स्तुतकेऽस्माते जलौकोमिः अते तथा । अप-  
विमो द्विजातीनां देहः चन्द्यादिकर्मणः । अपूतत-  
वत्सर्गे नरो मूढपरीपयोः । असृष्ट्यस्यर्जने चैव यज्ञ-  
यज्ञजपादिषु । रक्तपाते नखशङ्कदन्तजङ्गादिभिः अते ।  
विमारेरशुचिः कायः यस्मात्सैः कण्टकादिभिः । भुक्ता  
च काननोष्ण्डेऽपवित्रः जतमेष्टुने । यद्यने जात्रयादीनां  
गरीरं पुरवर्गं च । अत्रादिशिवतः पटोर्नैर्जित

द्विजानाम् । वपुरप्रवतं पूजादानहोमजपादिषु ।  
धूमोद्गारे वनो आहपतिताद्यादिभोजनैः । तथा च  
रेतःस्त्रवने मर्त्यदेहाऽपवित्रता । अपवित्रं द्विजातीनां  
वपुः स्यात् । अदृश्यं ने । गर्हितदानयज्ञके पवित्रे पात-  
कादिभिः । अशोचान्तेन शुद्धिः स्यात् जातके स्तुतके-  
ऽपि च । सर्ववर्षात्रमादीनां तनोः चन्द्यादिकर्मणः ।  
अत्रकादिभिर्देवानापनेयतेति । अशोचयन्दे इत्यशुद्धि-  
यन्दे च दृश्यम् । [स्त्रीप्]

शुद्धजङ्ग पुंस्त्री शुद्धा जङ्गा यत् । गर्भे द्विजा० स्त्रियां  
शुद्धमांस न० २१८१ शुद्धताश्च यद्धर्षिते वक्त्रांशभेदे [यद्धच०]  
शुद्धवल्ली स्त्री कर्मणः । शुद्ध्यां यद्धच० २ पवित्रायां चतायाच्च  
शुद्धात् ५० शुद्धः निर्दोषः अन्नः पर्यालो यत् । १ मृपा-  
न्नापुरे उपचारात् तस्य स्थितायां २ राजयोगिति पुंस्त्री०  
“शुद्धान्नसम्भान्नितान्नतुष्टे” इति नेषधम् । शुद्धं शुद्धिः  
इत० । १ अशोचान्ते ।

शुद्धापङ्कृति स्त्री कर्म० । “शुद्धापङ्कृतिरन्वसारोपायो धर्म-  
निष्कवः” चन्द्राकोकोक्ते अर्थावधारभेदे ।

शुद्धि स्त्री शुभ-क्षित् । १ नाजने जटा० २ नैमल्यसम्पादने  
इवेदिककर्मयोग्यत्वाद्यन्मादिकसंस्कारभेदे च । ३ दुर्गायां  
“अरवाक्षिन्नाहापि शोभते येन पातकात् । तेन शुद्धि-  
रपान्नाता देवी वदन्ती स्मिता” देवीपु० तन्नामनिर्दिष्टः  
शुद्धीदनसुत ५० शोभभेदे हेमच० ।

शुद्ध शोचै शोधने वक्त्रं निःशेषभवने अङ्ग० च दि० पर०  
अनिट् । शुद्धति कृदित् अशुद्धत् । “भक्तो हरः शुद्धकि-  
रदशुद्धः स्यादिति” बोटा० ।

शुद्ध गतो त० पर० वक्त्रं वेट् । शुद्धति अशोनीत् ।  
शुद्ध ५० शुद्ध-क । कुङ्कुरे । कि । तत्तैव वाचस्पतिः ।  
शुद्धः श्रेष्ठ ५० शुद्धश्च श्रेष्ठोऽस्य अशुद्धश्च । किञ्चिद्विज-  
विधौ शुद्धिभेदे । [राजनि०]

शुद्धा ५० शुद्धश्च कम् । १ शुद्धिभेदे स्त्रियां क । २ कुङ्कुरे  
शुद्धकचक्षुका स्त्री शुद्धश्चैव चक्षुः पत्ने यस्याः कप् ।  
कुङ्कुरश्च शुद्धभेदे राजनि० ।

शुद्धकचक्षुस्त्री स्त्री शुद्धकप्रिया चक्षुः । आश्वभेदे राजनि० ।  
शुद्धासीत् ५० शुद्धासीत् यत् प्रयोगः । १ दन्ते २ वेचने च  
प्रयोगे तस्य रूपमशुद्ध द्विरूपकोमे उक्तं यथा  
“शुद्धासीत् हितात्मकः शुद्धासीत् हिदन्त्यकः । तादृश्या-  
दिर्दन्त्यकः शुद्धासीत् इत्यत्र” ।

शुद्धी स्त्री शुद्ध+क्षित् क्तीप् । १ कुङ्कुरवोपिति अमरः ।